

УДК 339.564

Васильсва О.О.¹, Ісаєв О.Р.²

¹ д-р екон. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. МТЕ-222м НУ «Запорізька політехніка»

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Визначальним фактором успішного ведення бізнесу та сталого економічного розвитку окремих суб'єктів господарювання та країни у цілому є макроекономічна стабільність, яка дає можливість прогнозувати загальні тенденції динаміки зовнішнього та внутрішнього середовищ. Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію суверенної України порушило усталений порядок і принципи функціонування вітчизняних підприємств, максимально підвищило фінансово-економічні ризики та знищило позитивні очікування змін після пандемічної кризи, спричиненої коронавірусною інфекцією COVID-19 у 2020–2021 рр. Наслідками воєнних дій для українського бізнесу стало ускладнення логістики, руйнування ланцюгів поставок та збуту, зниження попиту на продукцію, нестача сировини та працівників, часткове або повне припинення роботи частини підприємств, а також фізичне знищення низки товаровиробників [1, с. 27].

Україна відома своєю високоякісною сільськогосподарською продукцією, яка відповідає міжнародним стандартам якості та безпеки харчових продуктів, українська продукція користується великим попитом на

світових ринках. На початок 2022 року Україна була спроможна забезпечити продовольством близько 400 мільйонів людей, що свідчить про значний потенціал України та впливову роль на міжнародній торгівельній арені [2, с. 22]. Протягом останніх років, перед воєнним вторгненням РФ в Україну, сільськогосподарський експорт становив понад 40% товарного експорту країни. Агресія РФ проти України фактично унеможливила український сільськогосподарський експорт: порти Бердянська, Маріуполя, Скадовська і Херсона були окуповані російськими військами в перші тижні війни. В інших портах Чорного моря російські війська заблокували кораблі з українським зерном, призначеним на експорт [3, с. 26].

Міністерство економіки запропонувало ключові принципи для включення до плану післявоєнного відновлення та розвитку України, одним з яких визначено швидку логістику – не більше, ніж за 72 години з України до Європи. Через російську агресію Україна має обмежені логістичні можливості. В майбутньому українські товари будуть рухатися в основному саме на захід – до Європейського Союзу. Тому необхідно максимально розширювати в напрямку ЄС автомобільні переходи та пункти пропуску, збільшувати залізничну логістику через сухі порти та вузли перевантаження на вузьку колію. Після відновлення роботи портів розвинена логістика з ЄС стане фундаментом для економічної інтеграції України в європейську економіку.

Наступним принципом післявоєнного відновлення є ставка на експорт переробленої продукції в галузях, де Україна вже має конкурентну перевагу на світових ринках. Йдеться про продовольство та металургію. За підсумком 2020 року Україна була шостою у світі за обсягами експорту продовольства – 74 млн тонн. Для порівняння Канада експортувала майже стільки ж – 77 млн тонн, зайнявши п'яту позицію. При цьому ціна експорту української агропродукції склала 22 млрд доларів, а канадської – 55 млрд доларів. Така колосальна різниця в 2,5 рази зумовлена тим, що Канада експортує здебільшого перероблену продукцію, а Україна – сировину. Саме тому основа нашої промислової політики повинна базуватись на стимулюванні подальшої переробки сировинної продукції, яка потім піде на експорт.

З огляду на обмежену логістику, необхідно оптимізувати тоннаж експорту, переводячи його в експорт готової продукції (від великого обсягу в тонах до великого обсягу у валюті). Перероблена продукція коштує вдвічі-втричі більше, ніж сировина, дає приріст робочих місць всередині країни.

В Україні є позитивний досвід по переробці соняшника на соняшкову олію, який можна поширити на кукурудзу та пшеницю. Є можливості запуснути переробку кукурудзи на біоетанол, спирт, крохмаль, та в якості корму для отримання м'яса птиці, свинини, яловичини та яєць. Також доцільно наростити виробництво з кукурудзи та пшениці нішевих

високомаржинальних товарів – спеціалізованих білків, що використовуються у косметичній, фармацевтичній галузях та харчовій промисловості.

Завдяки відкриттю ринку ЄС та будівництву нових потужностей Україна перероблятиме на метал більшість руди власного видобутку. А метали – на готову продукцію. Так можна досягнути економії на масштабі експорту. Модернізація металургії буде також внеском у декарбонізацію економіки в регіоні, зокрема через впровадження сучасних методів обробки руди яка зменшує вуглецевий слід по всьому ланцюгу виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кондратюк О., Стояненко І. Експортний потенціал агросектора України. *Scientia Fructuosa*. 2022. № 4. С. 26-51.
2. Лазарько А.О. Статистичне оцінювання продовольчої залежності країн світу від українського експорту основних видів продукції сільського господарства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2023. № 3. С. 17-23.
3. Осташко Т.О. Сільськогосподарський експорт України в умовах війни і шляхи його відновлення. *Економіка України*. 2022. № 5. С. 26-37.